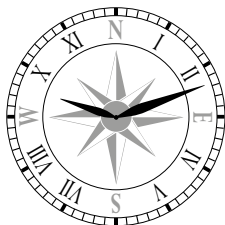

DLA PODRÓŻNIKÓW

Poznaj piękno mazowieckiej przyrody i architektury

Mazowsze w 48 h

Mazowsze.
serce Polski

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu (D. Krześniak), str. 35

Krzysztof Pelizq

www.panczakiewicz.pl

e-mail: urzed_marszalkowski@mazovia.pl

Druk i oprawa:

Publikacja sfinansowana ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Warszawa 2018

Zamki, pałace, kościoły, cerkwie, skanseny i twierdze
w okęgu kilkunastu kilometrów?

Zapraszamy do podróży w czasie!

MAZOWSZE – TRASA PÓŁNOCNA

Wycieczka po północnym Mazowszu umożliwia zwiedzanie za-
bytkowych miast i zamków, takich jak Pułtusk czy Ciechanów, ale
nie tylko – północny wschód Mazowsza to także Kurpie, region
z ciekawą historią. Miłośnicy historii związanej z działaniami woj-
skowymi w XIX i XX wieku na pewno powinni odwiedzić twierdzę
Modlin z najdłuższym budynkiem w Europie – koszarami wojsko-
wymi – oraz linię fortyfikacji z 1939 r. na północ od Mławy, miejsca
związanego z jedną z pierwszych bitew II wojny światowej. Trasa
obejmuje także kilka miejsc, w których historię zastępuje wypo-
czynek nad wodą, co sprawdza się zwłaszcza w sezonie letnim.

JEZIORO ZEGRZYŃSKIE

Pierwsze miejsce na trasie
znają wszyscy mieszkańcy sto-
licy – chodzi o zbiornik retencyjny
na Narwi z 1963 r. nazywany Jezio-
rem Zegrzyńskim. Jezioro wyko-
rzystywane jest przede wszystkim
do celów rekreacyjnych – nad brze-
gami jeziora rozwinęły się popu-
larne dziś miejscowości wypoczyn-
kowe. Można byłoby go podzielić
na część zachodnią (zbiornik Dębe)
oraz wschodnią.

W części zachodniej do naj-
ciekawszych atrakcji należy Dy-
nioland w Wieliszewie (ul. Wil-
lowa). Jest to doskonałe miejsce
dla weekendowych pikników
rodzinnych. W tutejszym mini-
zoo znajdzie się coś dla każdego
dziecka. Za mostem w Dębem przy
Forcie Dębe z początku XX wieku
powinni się zatrzymać miłośnicy
architektury wojskowej. Umocnie-
nie przetrwało w dobrym stanie
(z wyjątkiem uszkodzeń z 1915 r.),

ale leży na terenie ogródków dział-
kowych, co niestety komplikuje
jego zwiedzanie i zmniejsza po-
tencjał turystyczny.

Część wschodnia, większa,
może się także pochwalić kil-
koma interesującymi miejscami.
Tym pierwszym jest dzika plaża
w Nieporęcie z drewnianym mo-
łem. Znajduje się przy ul. Zegrzyńskiej
i wbrew nazwie latem kąpielisko
jest strzeżone przez ratowników.
W Nieporęcie można poszaleć
za Kanałem Królewskim w parku
linowym Radocha, a kilkaset
metrów dalej także na kąpeli-
sku Pilawa z różnymi atrakcjami
(ul. Wojska Polskiego). Nie inaczej
jest w sąsiednich Białobrzegach
i Ryni, miejscowościach z piękną
promenadą i kilkoma większymi
ośrodkami. Po drugiej stronie
jeziora leży miejscowość Zegrze
z pozostałościami budowli for-
tyfikacyjnych z końca XIX wieku
niedaleko mostu (niestety na

razie nieprzygotowanymi do zwiedzania). Kawałek stąd w kierunku Serocka warto obejrzeć ruiny Dworku Szaniawskich w Jadwisinie (w 1886 r. urodził się tutaj pisarz i dramaturg Jerzy Szaniawski) z pierwszej połowy XIX w. Niedaleka Plaża Miejska w Serocku (ul. Retmańska) jest także znana z najróżniejszych atrakcji od wodnego placu zabaw dla dzieci aż po lokalne bary i restauracje. Do Serocka

można również dopłynąć statkiem z warszawskiej przystani przy Podzamczu.

Zalew jest wprost idealnym miejscem do uprawiania sportów wodnych (oprócz żeglarstwa uprawiany jest popularny kitesurfing, windsurfing czy kajakarstwo) oraz wędkarstwa. Wokół jeziora znajduje się dwanaście szlaków rowerowych o łącznej długości 351 kilometrów.

Wybrane trasy rowerowe nad Zalewem

1. Nieporęt – Izabelin – Nieporęt (42,4 km, znaki żółte)
2. PKP Legionowo – Nieporęt – Legionowo (58,7 km, znaki zielone)
3. Serock – Rezerwat „Zegrze” – Serock (35,5 km, znaki żółte)
4. Wieliszew – PKP Janówek – Wieliszew (45,7 km, znaki czerwone)
5. Łacha – Nowa Wieś – Łacha (18,3 km, znaki niebieskie)
6. Nieporęt – Białobrzegi – Rynia – most na Rządzy (8,7 km, znaki niebieskie)
7. Kobiąłka – Nieporęt – Gąsiorowo (16,5 km, znaki czerwone)
8. Zegrze Południowe – Dębe – Góra (22,5 km, znaki zielone)
9. PKP Warszawa Choszczówka – Dębe – Zabłocie (32,3 km, znaki czarne)

Pułtusk

Jadąc (lub płynąc) dalej na północ wzdłuż Narwi niespełna 30 kilometrów, dojedziemy do miasta Pułtusk z zamkiem i prawdopodobnie najdłuższym rynkiem brukowanym w Europie. Legenda głosi, że dawniej istniało w miejscu tym miasteczko Tusk, które pewnego dnia do połowy zniszczyła woda z Narwi...

W połowie XIII w. powstał na miejscu dzisiejszego zamku gród obronny, który był – podobnie jak miasto – własnością biskupów płockich. Ci zaś z późniejszego zamku uczynili w XIV wieku swoją rezydencję. W mieście przebywał Napoleon Bonaparte i to nawet dwa razy – w latach 1806 (niedalekie miejsce bitwy między Francuzami oraz Rosjanami zostało nawet

upamiętnione na Łuku Triumfalnym w Paryżu) oraz 1812.

Dzisiejsze pięknie odnowione centrum jest prawdziwą wyspą na rzece Narew z ciekawą starówką i zamkiem służącym jako hotel z restauracją. Ze względu na klimatyczne rejsy gondolami po okolicy Pułtusk bywa nazywany „Wenecją Mazowsza”.

Gotycko-renesansowy ratusz z XIV wieku w środku podobno najdłuższego brukowanego rynku w Polsce (380 m) można podziwiać także wewnątrz, ponieważ w jego gotyckiej wieży mieści się ekspozycja Muzeum Regionalnego ze zbiorami archeologicznymi. Wokół ratusza widać zabytkowe kamieniczki z XVIII i XIX wieku. W jednej z nich gościł w roku 1806 sam Napoleon.

Północną część Rynku zamyka bazylika kolegiacka Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny. Pierwotnie gotycka kolegiata pochodzi z XIV wieku, chociaż w połowie XVI w. doszło do jej przebudowy w stylu renesansowym. W 1994 r. zostały odkryte także renesansowe polichromie na sklepieniu – to mały cud naszych czasów, który warto obejrzeć.

Zamek biskupi, ufundowany w XIV wieku, jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie Rynku przy brzegu rzeki Narew na sztucznie usypanym wzgórzu. Na północ od tzw. Małego Domu wzniesiono tzw. Duży Dom, obecne skrzydło północno-zachodnie z bramą ze wschodniej strony – ta przetrwała do dziś. Dopiero po najeździe szwedzkim i renowacji w XVII wieku zamek uzyskał dzisiejszy kształt. Od zakończenia ostatniego remontu w 1989 r. jest nazywany

Domem Polonii, a jego właścicielem jest stowarzyszenie Wspólnota Polska.

Informacja turystyczna:
Gminne Centrum Informacji
ul. Rynek 41, 06–100 Pułtusk
tel. (+48) 23 692 84 24
<http://pultusk.pl/urząd-miejski/gminne-centrum-informacji>

Kajakiem po nadnarwiańskich starorzeczach z przystani Domu Polonii

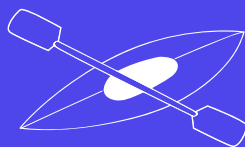
Trasa krótsza

przez kanał A koło kościoła pw. Świętego Piotra i Pawła i Kolegiaty pw. Najświętszej Maryi Panny do kanału B i z powrotem do przystani.

Trasa dłuższa

początek jak poprzednia, ale na rozwidleniu kanałów A i B prowadzi na północ, gdzie wypływa się na Narew. Dalsza trasa wiedzie wśród nadnarwiańskiej dzikiej przyrody.

Rezerwacje spływów na
www.zamekpultusk.pl

KURPIE

Następnym celem na tej trasie może być region Kurpie (czyli kierunek Ostrołęka – Kadzidło), który jest dziś pograniczem dwóch województw – Mazowieckiego i Podlaskiego. Puszcza Kurpiowska (nazywana też Puszcą Zieloną), będąc niegdyś terenem pogranicznym z Prusami, zaczęła budzić zainteresowanie książąt mazowieckich dopiero w XIV wieku jako teren łowiecki, ale również ze względu na sezonowe bartnictwo, rybołówstwo oraz wydobywanie i obróbkę bursztynu. Z miejscowej ludności – Kurpiów – ciężkie warunki naturalne oraz tryb życia uczyniły patriotów, którzy odegrali ważną rolę w późniejszych wojnach i powstaniach. Kurpie podlegali jedynie królowi, nigdy nie odrabiali pańszczyzny, co miało dla nich ogromne znaczenie – stąd specyficzna i niepowtarzalna kultura Kurpiów mająca swoje korzenie

w poczuciu bezgranicznej wolności i honorze.

Dzisiaj Kurpie znane są przede wszystkim jako region etnograficzny z oryginalną architekturą, zdobnictwem, rzeźbą, tkactwem i wycinankarstwem. Zachowała się miejscowa gwara, aktywne są zespoły folklorystyczne. Głównymi elementami sztuki ludowej są wycinanki, kulinaria, piękne stroje, figurki drewniane oraz rękodzieła z wielobarwnego bursztynu, którego odmian naliczono ponad dwieście. Symbolem miejscowej architektury jest drewniana chałupa zwana też chatą kurpiowską – zwykle z 4 pomieszczeniami stykającymi się narożami przy kominie. Przy chałupie znajduje się ogródek, a budynki gospodarcze (spichrze i stodoły) stoją oddzielnie. Cechami charakterystycznymi tej architektury drewnianej są motywy roślinne i zwierzęce, często w stylu wycinanek; autentyczne dachy są przeważnie słomiane.

Sama nazwa Kurp pochodzi od kurpsi – butów z lipowego łyka wyrabianych i noszonych przez miejscowych.

Kulturę Kurpiów można podziwiać w województwie mazowieckim w dwóch miejscach. Tym pierwszym jest Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce, która bywa nazywana bramą do Kurpiowszczyzny. Oryginalnych smaków kuchni kurpiowskiej (rejbak, kurpiowskie jadło fafernuchy lub piwo kozicowe) można spróbować w karczmie „Ostoja”. Drugim takim miejscem jest Kadzidło. Nazwa wiąże się z wydobywaniem i obróbką bursztynu, którego drobne kawałki mieszane z jałowcem używane były jako kadzidło w kościołach. W 1979 r. otwarto

Izbę Kurpiowską, gdzie zobaczyć można było wnętrze kurpiowskiej chałupy oraz XIX-wieczny „spichlerz”. Zainteresowanie tym projektem zaowocowało w 1991 r. budową skansenu, tzw. Zagrody Kurpiowskiej (ul. Trasa Mazurska, tel. (+48) 29 761 82 00). W Kadzidło do dziś folklor ożywa kilka razy w roku – słynny jest konkurs na palmę wielkanocną, w czerwcu Wesele Kurpiowskie oraz we wrześniu Niedziela Kadzidlańska.

Muzeum Kultury Kurpiowskiej
Pl. gen. J. Bema 8, 07-410 Ostrołęka
tel. (+48) 29 764 54 43
www.muzeum.ostroleka.pl

MŁAWA

Przejazd do Mławy jest długi, ale miłośnicy historii powinni tych sto kilometrów pokonać, żeby sobie przypomnieć jedną z pierwszych bitew II wojny światowej, która miała miejsce na północ od miasta w dniach 1–3 września 1939 r. Możliwość przeprowadzenia ataku z niemieckich Prus Wschodnich przez płaską północ Mazowsza nie był żadną tajemnicą, dlatego od marca do czerwca 1939 r. szybko powstała w tym miejscu linia obrony z żelbetonowymi bunkrami, które są do dzisiaj tutejszą atrakcją. Choć bitwa skończyła się zwycięstwem agresora, niemiecki wywiad nie wykrył aż do ataku, istnienia fortyfikacji mławskich, co zaskoczyło wojska nieprzyjaciela. Wybudowano ponad 50 obiektów. Te, które są najbardziej dostępne z tras samochodowych, znajdują

się przy drogach krajowych nr 563 Mława–Żuromin, nr 544 Mława–Działowo oraz nr 7 Warszawa–Gdańsk – warto zatrzymać się przy pomniku Piechura w Uniszkach Zawadzkich. Co roku w tym miejscu odbywają się także uroczystości oraz rekonstrukcja bitwy.

ZAMEK KSIĄŻĄT MAZOWIECKICH

Po odwiedzeniu północnych rubieży części województwa mazowieckiego warto pomyśleć o powrocie w kierunku Warszawy, ale nie ma się co spieszyć. W drodze powrotnej do stolicy znajdują się jeszcze dwie ważne atrakcje turystyczne. Tą pierwszą jest Zamek Książąt Mazowieckich w Ciechanowie. Zamek w formie prostokąta o wymiarach 48 x 57 metrów powstał w połowie XIV wieku, kiedy Mazowsze było odrębnym księstwem. Olbrzymi dziedziniec, który robi imponujące wrażenie, służył nie tylko szlachcie, ale stanowił również schronienie ludności miasta w okresie zagrożenia przez

wroga. Bagniste rozlewiska rzeki Łydyni były naturalną „fortyfikacją” zamku, natomiast drewniany most o długości prawie 300 metrów obrońcy mogli w dowolnym momencie zniszczyć. Na samym dziedzińcu znajdowało się kilka budynków – ich fundamenty można podziwiać pod szklanymi płytami w dzisiejszym muzeum przy północnych murach. Na początku XIX wieku Prusacy kazali rozebrać poszczególne części zamku, by z pozyskanej cegły zbudować inne budynki – na przykład browar w oddalonej o 8 km Opinogórze.

Zamek Książąt Mazowieckich,
ul. Zamkowa 1, 06-400 Ciechanów
tel. (+48) 23 672 40 64
<http://zamekwciechanowie.pl>

Do wymienionego miasteczka warto dziś pojechać i odwiedzić Muzeum Romantyzmu ulokowane w pięknym zespole pałacowo-parkowym, kiedyś majątku rodziny Krasińskich.

www.muzeumromantyzmu.pl

Baśka Murmańska

Białą niedźwiedzicę kupił w 1919 r. na targu w rosyjskim Archangielsku jeden z przebywających tam polskich żołnierzy. Rozkazem dziennym przydzielono ją jako córkę pułku do kompanii karabinów maszynowych batalionu i przyznano racje żywnościowe. Wróciła z wojskiem do Polski, trafiła do Twierdzy Modlin, gdzie zamieszkała wraz z wojskowymi. Została wytresowana przez jednego z żołnierzy. Bawiły się z nią nawet dzieci żołnierzy oddziału. Podczas wojskowej defilady na warszawskim Placu Saskim w 1919 r. salutowała przed Józefem Piłsudskim... Tamtej zimy Baśka uciekła żołnierzom podczas kąpieli w Wiśle i przepłynęła na drugi brzeg rzeki, gdzie została zakluta widłami przez miejscowych chłopów.

Twierdza Modlin

Ostatnim punktem (albo może pierwszym dla tych, którzy zdecydowali się na odwrotny kierunek) zwiedzania północnego Mazowsza jest potężna twierdza Modlin – niczym pępowina łączona Wisłą z Warszawą.

Pierwsze fortyfikacje twierdzy położonej u zbiegu Wisły i Narwi wybudowane zostały w 1655 r. przez wojska szwedzkie, lecz budowę samej twierdzy rozpoczął z rozkazu Napoleona w 1806 r. generał Francois de Chasseloup-Laubat. Po powstaniu listopadowym w 1831 r. Rosjanie zmienili nazwę

Modlina na Nowogeorgiewsk, doszło też do rozbudowy fortyfikacji. Po zdobyciu Warszawy przez wojska niemieckie w sierpniu 1915 r. Modlin został opanowany po 11 dniach oblężenia. Pięć lat później stał się ważnym punktem obronnym w wojnie z bolszewikami. Kolejne oblężenie miało miejsce na początku II wojny światowej – bombardowana twierdza skapitulowała 29 września 1939 r. i została zajęta przez Niemców. Do polskich rąk wróciła w styczniu 1945 r., a na północ od cytadeli zostało otwarte lotnisko wojskowe, które jest dzisiaj drugim cywilnym lotniskiem warszawskim.

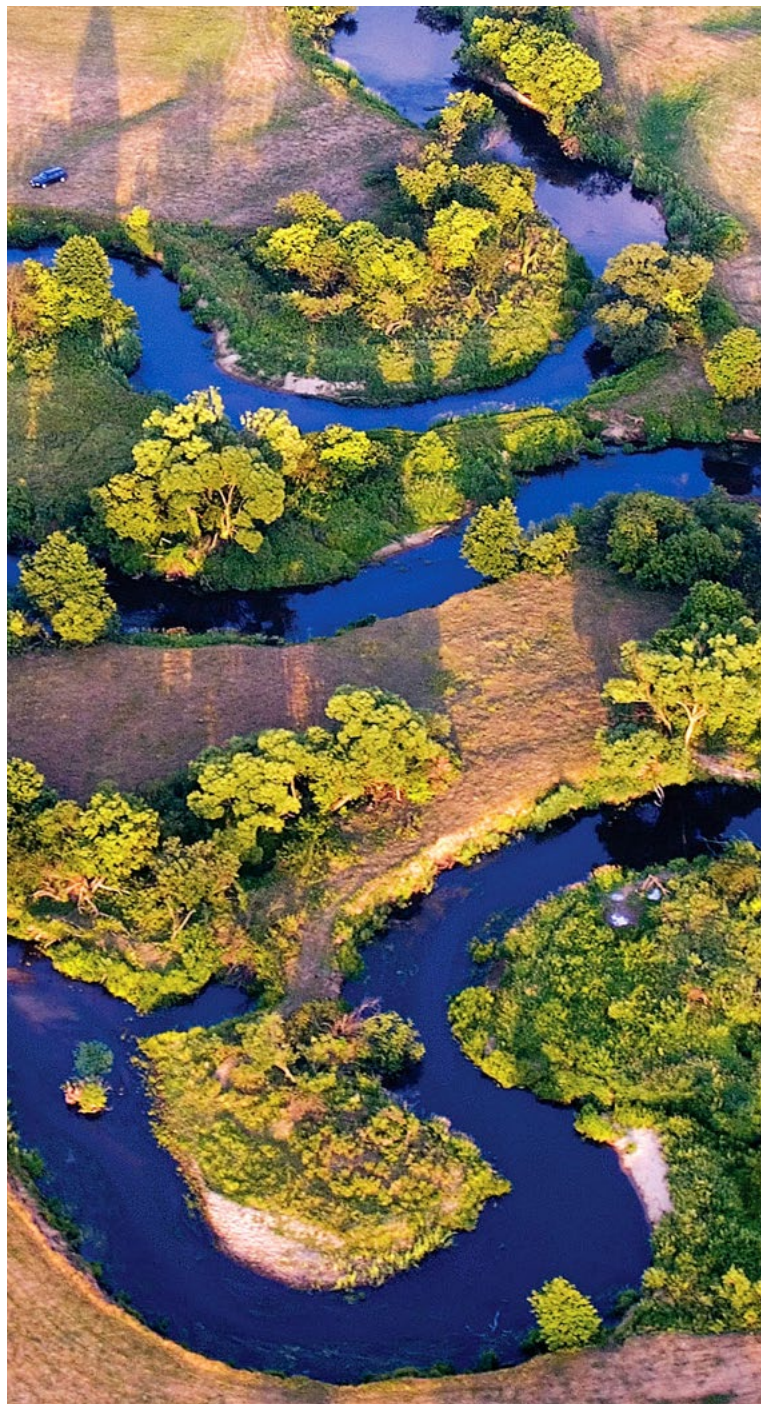
Zwiedzanie trzeba zacząć od Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin, które gromadzi uzbrojenie, sprzęt, mundury, sztandary, druki oraz zdjęcia z okresu kampanii wrześniowej. Sama twierdza nie jest dzisiaj w najlepszym stanie, jednak poszczególne części można zwiedzać samemu lub z przewodnikiem. Najlepszy widok rozpościera się z tarasu Wieży Zachodniej (tzw. Tatarskiej). Widać stąd ujście Narwi do Wisły, ruiny spichlerza zbożowego na drugim brzegu rzeki, a także długi ciąg zabudowań koszar wojskowych. Miłośnicy produkcji filmowych mogą sobie przypomnieć sceny z filmów „CK Dezerterzy”

czy „Bitwa Warszawska” w Parku Militarym z kilkoma zabytkami oraz ekspozycją starych samochodów. Innymi zabytkami są Brama Ostrołęcka (z roku 1836), Reduta Napoleona (zbudowana w latach 1811–1815) czy Cmentarz Wojenny.

Modlin należy do największych twierdz w Polsce. Na jej terenie mieści się najdłuższy w Europie budynek – koszary wojskowe – liczący 2250 metrów długości.

Informacja turystyczna:
Lokalna Organizacja Turystyczna
Trzech Rzek
 ul. Bałki Murmańskiej 164
 Nowy Dwór Mazowiecki
 tel. +48 664 775 326
www.3rzeki.pl

MAZOWSZE – TRASA WSCHODNIA

Wycieczkę na pogranicze Mazowsza i Podlasia można zacząć stylowo, jak kilkaset lat temu, wyruszając ważnym szlakiem komunikacyjnym Rzeczypospolitej Obojga Narodów – Wielkim Gościńcem Litewskim. Przez kilka wieków należał on do najważniejszych traktów handlowych i pocztowych, łącząc Warszawę z Wilnem. W granicach dzisiejszego województwa mazowieckiego przebiegał przez Sulejówkę, Okuniew, Stanisławów, Dobrę, Liw, Węgrów oraz Sokołów Podlaski i dalej przez Grodno oraz Troki do Wilna. W Sokołowie Podlaskim i okolicach można się zapoznać z historią Unii Brzeskiej – w 1596 roku doszło bowiem do częściowego połączenia Kościoła prawosławnego na terenach Rzeczypospolitej Obojga Narodów ze Stolicą Apostolską. Świadcami dawnych czasów są ciekawe, drewniane cerkwie pounickie w okolicach Sokołowa. Wycieczkę na wschód warto zakończyć na znajdującym się w okolicach Siedlec szlaku gastronomicznym zwanym Mazowiecka Micha Szlachecka.

Trasę wschodnią najlepiej pokonać samochodem, ale do poszczególnych miejscowości można dotrzeć też autobusem.

SULEJÓWEK

Pierwszym przystankiem na Wielkim Gościńcu jest Sulejówka, zielona podwarszawska miejscowość związana z wielkim mężem stanu, Józefem Piłsudskim. Choć historia Sulejówki sięga XVI wieku, warszawscy letnicy odkryli go dopiero w XX wieku. W latach 1923-1926 w dworcu Milusin (powstałym z darów społeczeństwa oraz Komitetu Żołnierza Polskiego) mieszkał właśnie Józef Piłsudski z rodziną. Innym słynnym polskim politykiem, który kupił tutaj willę, był Ignacy Paderewski – kupił ją jednak nie dla siebie,

ale dla Towarzystwa Pomocy Inteligencji. Dom nazwany Ogniskiem Helin służył jako miejsce opieki nad biednymi i starszymi ludźmi. Warto także przypomnieć, że to tutaj Niemcy podczas okupacji przygotowywali strategię ataku na Związek Radziecki.

Skwer Niepodległości położony jest u zbiegu ulic Piłsudskiego i Paderewskiego – niedaleko dworcu. Znajdują się na nim Kopiec Współtwórców Niepodległości oraz pomnik Józefa Piłsudskiego z córkami z 2010 r. W 2018 r. w sąsiedztwie dworcu Milusin zostanie otwarty kompleks muzealno-edukacyjny

pod nazwą Muzeum Józefa Piłsudskiego. Oprócz nowoczesnego budynku muzealno-edukacyjnego będzie można odwiedzić dom rodziny Piłsudskich.

www.muzeumpilsudski.pl

Liw

Kolejny, jeszcze bardziej historyczny przystanek na trasie do Liw. Tutejszy zamek powstał na początku XV wieku na sztucznie usypanym wzniesieniu na lewym brzegu Liwca. Jego zadaniem była kontrola przeprawy przez rzekę, ale miał też służyć jako twierdza na pograniczu Podlasia i Mazowsza. Zamek został przebudowany dwukrotnie – w latach 1526-1536, a następnie przez królową Bonę, która w nim zamieszkała. Podczas potopu szwedzkiego zamek uległ spaleni. Później dobudowano murowany, barokowy dwór, który służył miejscowym starostom jako ich siedziba. Podczas II wojny

światowej, władze niemieckie zdecydowały, że cegły z ruin będą wykorzystane do budowy obozu zagłady w Treblince. Niemcy zostali jednak zapewnieni przez miejscowego społecznika Otto Warpechowskiego, że chodzi o ruiny zamku krzyżackiego, dzięki czemu zamek ocalał.

W 1963 roku w budynku powstało muzeum historyczne. W zamku mieści się Muzeum Zbrojownia ze zbiorami broni z XV-XX wieku, mebli i obrazów. Zamek należy do największych muzeów broni w Polsce.

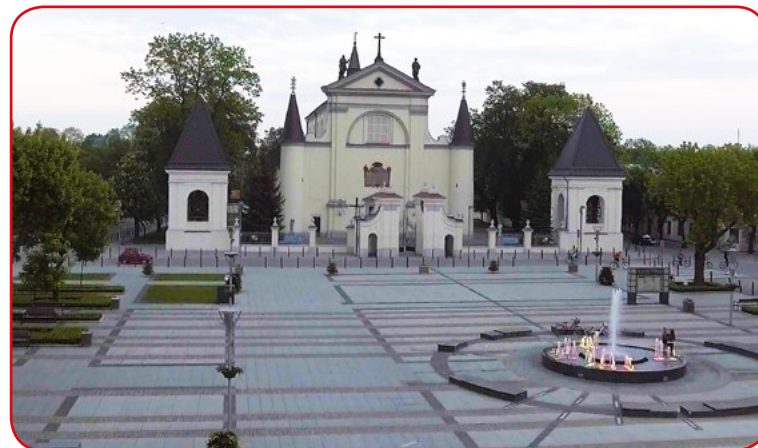
Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie

ul. S. Batorego 2, 07-100 Liw
tel. (+48) 25 792 57 17
www.liw-zamek.pl

WĘGRÓW

Niecałe 10 km dalej, lecz już na drugim brzegu Liwca, znajduje się Węgrów. Pierwsza wzmianka o tej osadzie wybudowanej na szlaku handlowym na Ruś pochodzi z roku 1414. W połowie XVII wieku doszło do rozwoju sukiennictwa wraz z przybyciem dużej liczby szkockich kolonistów budujących manufaktury. Zostawili tutaj niemało śladów.

Najbardziej okazałą atrakcją jest sam Rynek i jego okolice. Od strony północnej Rynek zamyka bazylika mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny oraz świętych Piotra, Pawła, Andrzeja i Katarzyny. Pierwotnie był to gotycki kościół parafialny z XVI wieku, później świątynia kalwińska, a po

1630 r. został przez katolików przebudowany w stylu barokowym.

W zakrystii kościoła znajduje się ciekawa kolekcja portretów dostojników kościelnych oraz słynne **Lustro Twardowskiego** – tajemnicze kruszcowe zwierciadło z drugiej połowy XVI wieku mające posiadać magiczną moc. Według legendy należało do czarnoksiężnika Jana Twardowskiego, a kto w nie zajrzy, zobaczy swą przyszłość. Płyta zwierciadła ma wymiary 56 x 46 cm i została wykonana ze srebra, cyny oraz cynku prawdopodobnie w Niemczech. Widoczne pęknięcia mogły – według legendy – powstać, gdy wypadło ono z rąk Napoleona Bonaparte w 1812 r. Podobno upuścił zwierciadło przerażony tym, co w nim dostrzegł...

Na Rynku warto także zwrócić uwagę na Dom Gdański – dawny zajazd z XVIII wieku zbudowany w stylu barokowym, w którym mieści się obecnie Miejska Biblioteka Publiczna, galeria i małe muzeum. Według legendy nocował tu cesarz

Napoleon w czasie odwrotu spod Moskwy.

Kilkaset metrów na północ od Rynku zaczyna się była dzielnica protestancka (ul. Gabriela Narutowicza) z autentycznymi partelowymi, drewnianymi domami mieszkalnymi z XVIII-XX wieku oraz klasycystycznym kościołem ewangelickim Świętej Trójcy zbudowanym w latach 1836-1841 dla gminy luteranckiej. Historię o szkockich osadnikach sprowadzonych tutaj przez księcia Bogusława Radziwiłła potwierdza zaś cmentarz protestancki z nagrobkami tkaczy szkockich z XVIII w. – od drugiej połowy XVI w. miasto było jednym z ważniejszych ośrodków protestantyzmu w Rzeczypospolitej.

Następną ciekawostką jest klasztor reformatów zbudowany we wschodniej części miasta w 1693 r., a 150 lat później zmieniony w cerkiew prawosławną. Przy bramie wejściowej warto się przyjrzeć napisowi OCTOBER z kotwicą Polski Walczącej z 1943 r. Prowadzona w całym kraju akcja miała na celu osłabienie ducha

bojowego żołnierzy niemieckich poprzez przypominanie im o klęskach niemieckich z końca I wojny światowej. To jedyny taki pozostały napis w mieście. Jego autorom w razie schwytania groziła śmierć.

Informacja turystyczna:
Centrum Informacji Turystycznej i Promocji
ul. Gdańska 2, 07-100 Węgrów
tel. (+48) 025 792 35 66, 605730012
www.wegrow.com.pl

Spływ Liwcem

W przeszłości przebiegała na długim odcinku Liwca granica między Mazowszem, a Wielkim Księstwem Litewskim. Dzisiaj po tej granicy można płynąć przez kilka godzin kajakami, ciesząc się niesamowitą ciszą. Liwiec jest lewym dopływem Bugu, a jego długość wynosi 142 km. Dla kajakarzy dostępny jest od Chodowa do Kamieńczyka w różnych odcinkach.

Obsługą spływów zajmuje się kilka agencji, na przykład: www.liwiec.com, www.przystanliwiec.pl, www.kajaki-liwiec.pl, www.kajakiugrzeska.pl, www.kamyk-kajaki.pl.

SOKOŁÓW PODLASKI

Jeżeli zbliża się akurat sobotni wieczór, warto znaleźć nocleg w pobliżu Sokołowa Podlaskiego, bo najlepszym momentem do zwiedzania *Szlaku Unitów Podlaskich* jest właśnie niedzielny poranek, kiedy były świątynie unickie – dziś katolickie – zapraszają wiernych na msze. Na podstawie Unii Brzeskiej pozwolono na połączenie Kościoła prawosławnego na terenach Rzeczypospolitej Obojga Narodów ze Stolicą Apostolską, co spowodowało jednak zamieszanie wśród tradycyjnego podziału na prawosławie i katolicyzm. Obrzędowość Kościoła unickiego była najpierw taka jak w prawosławiu, jednak Kościół ten został podporządkowany Stolicy Apostolskiej. Z biegiem czasu Kościół unicki zaczął się łatinizować, pojawiały się obrzędy i modlitwy

rzymskokatolickie. Początkiem szybkiego końca Unitów stały się rozbiory Polski. W 1905 r. na mocy ukazu carskiego dano Unitom możliwość wyboru między katolicyzmem a prawosławiem. Większość wybrała pierwszą opcję.

Sokołów Podlaski powstał i rozwijał się wokół dwóch rynków: Lackiego – zamieszkałego przez Polaków – i Ruskiego – zamieszkałego przez Rusinów. Sokołowska

cerkiew prawosławna jako jedna z pierwszych przyjęła już w 1603 r. Unię Brzeską. Dzisiaj przypomina ją niestety tylko Skwer Unitów Podlaskich, gdzie zaczyna się i kończy Szlak Unitów Sokołowskich. Do dziś można podziwiać pięć drewnianych cerkwi pounickich w okolicznych wioskach Gródek, Grodzisk, Seroczyn, Sawice oraz Rogów. W Szkopach była wybudowana cerkiew murowana w kształcie rotundy. Obecnie są to kościoły katolickie, we wnętrzach jednak zachowały się elementy wystroju charakterystycznego dla cerkwi unickich.

SIEDLCE

W trakcie „wschodniej” wycieczki warto przypomnieć sobie o lokalnych daniach i tradycjach na szlaku kulinarnym nazwanym *Mazowiecka Micha Szlachecka*. Tradycyjnych dań spróbować można na przykład w Siedlcach w restauracji Zaścianek Polski. Będąc w Siedlcach, warto zatrzymać się na chwilę przy późnobarokowym ratuszu z ośmioboczną wieżą, który dziś mieści Muzeum Regionalne z ekspozycjami opowiadającymi o historii i kulturze Podlasia. Nieopodal w latach 1905-1916 powstała neogotycka katedra Niepokalanego Poczęcia NMP z dwoma wieżami wysokimi na 75 metrów. Miłośnicy sztuki (nie tylko kościelnej) muszą koniecznie odwiedzić budynek naprzeciwko katedry – Muzeum Diecezjalne z obrazem nazwanym Ekstaza św. Franciszka. To jedyny obraz

w Polsce namalowany przez słynnego greckiego malarza Domenikosa Theotokopulosa „El Greca”. Dzieło to zostało przypadkowo odkryte w Kosowie Lackim w 1964 r. Obraz pochodzący z ok. 1580 r. został wystawiony po 40 latach od swego odnalezienia właśnie tutaj, w Muzeum Diecezjalnym.

Ciekawym przeżyciem na opisanym wcześniej szlaku kulinarnym jest wizyta w dworze szlacheckim w Mościbrodach, istnym symbolu polskości. Dwór jest dziś hotelem z pokojami gościnnymi dla 60 osób oraz usytuowaną w oficynie dworskiej Restauracją Dworską pełną tradycyjnych potraw – wśród nich króluje karp. Dwór pochodzi z I połowy XIX wieku i otoczony jest kompleksem stawów rybnych. Jeśli chcecie na chwilę zapomnieć o gwarze stolicy, zaplanujcie sobie spacer między stawami wśród dźwięków ptactwa wodnego.

www.dwor.moscibrody.pl

Droga powrotna do centrum Warszawy ma długość 98 km.

MAZOWSZE – TRASA POŁUDNIOWA

Wycieczka na południe Mazowsza jest pełna atrakcji, a zabytki i przystanki na tej trasie to spotkanie z ośmioma wiekami historii architektury regionu. Na dobry początek warto obejrzeć kilkadziesiąt samochodów w prywatnym muzeum w Otrębusach. Przemysłowy Żyrardów, była stolica obróbki lnu na ziemiach polskich, to na razie nieodkryta perła Mazowsza. Proszę nie zapomnieć o zapakowaniu stroju kąpielowego do walizki, bo może będzie okazja zatrzymać się na chwilę w Termach w Mszczonowie. Dalszym przystankiem jest Radom, a raczej Muzeum Wsi Radomskiej na jego obrzeżach. Razem ze Skansenem w Sierpcu należy do najlepszych w tej części Polski. Po krótkim zwiedzaniu malowniczego Szydłowca trzeba wracać w kierunku Wisły, do Czerska słynącego z obecności królowej Bony. Jeśli wycieczka ta odbędzie się w weekend, niedzielne popołudnie trzeba zakończyć przejażdżką pociągiem, ale nie byle jakim – wąskotorowym!

OTRĘBUSY

Początki prywatnej kolekcji w Muzeum Motoryzacji i Techniki w podwarszawskich Otrębusach sięgają lat 70., chociaż kompleks muzealny został otwarty dopiero w roku 1995. Wśród zbiorów znajduje się ponad 300 zabytkowych pojazdów – najstarszym jest amerykański trak-

tor Titan z 1895 r. Wśród eksponatów są samochody osobowe, ciężarowe, autobusy, samoloty, rowery, motocykle, a także czołgi. Jest to największe tego typu muzeum w Polsce.

Muzeum Motoryzacji i Techniki
ul. Warszawska 21, 05-805 Otrębusy
tel. (+48) 22 758 50 67
tel. kom. (+48) 502 257 021
www.muzeum-motoryzacji.com.pl

ŻYRARDÓW

Powstanie i rozwój Żyrardowa wiąże się z osobą francuskiego inżyniera Filipa de Girarda, wynalazcy maszyny przędzalniczej. Budowę przędzalni mechanicznej i tkalni ręcznej rozpoczęto w 1830 r., a już pół wieku później żyrardowska fabryka stała się jednym z największych i najnowocześniejszych zakładów lnianych ówczesnej Europy. Do dzisiejszych czasów zachowała się niemal kompletna pierwotna zabudowa z czerwonej cegły, co stanowi o wyjątkowości miasta w skali całej Europy.

Żeby zapoznać się z historią i dawnym potencjałem przemysłowym miasta leżącego prawie w połowie drogi między Warszawą i Łodzią, trzeba koniecznie zacząć zwiedzanie od Muzeum Mazowsza Zachodniego, byłej secesyjnej willi dyrektora Karola Dittricha z lat 80. XIX wieku. Jednym z najciekawszym eksponatów jest panorama

Żyrardowa z 1899 r. o długości 367 cm i wysokości 140 cm. Wykonana została w celu uświetnienia stoiska żyrardowskiego na światowej wystawie w Paryżu w 1900 roku.

Po wizycie w muzeum można zacząć spacer po mieście wybudowanym w znacznej części z czerwonej cegły. Za neogotyckim kościołem św. Karola Boromeusza z 1891 r. stoi szpital fabryczny z lat 1892-1894 wzorowany na szpitalu „Carla” w Dreźnie. Na placu Jana Pawła II nie można przeoczyć dwóch neogotyckich wież kościoła farnego Matki Bożej Pocieszenia z lat 1900-1903 wzorowanego na bazylice w Kolonii. Secesyjne witraże zaprojektował najprawdopodobniej Józef Mehoffer, a na szczególną uwagę zasługuje witraż przedstawiający Matkę Boską stojącą wśród błękitnych kwiatów lnu i trzymającą na lewym ręku Dzieciątko Jezus z wrzecionem.

Kompleks głównej fabryki znajduje się na południe od

placu – stara przędzalnia z 1833 r. połączona krytym mostem z usytuowaną obok nową przędzalnią z lat 1910-1914, największym budynkiem fabryki.

Na końcu to najlepsze – turyści zafascynowani Inianą historią mogą sobie w sklepie Lniany Zaułek zakupić któryś z Inianych produktów.

www.lnianyzaulek.com.

Informacja Turystyczna:
Centrum Informacji Turystycznej
ul. Maja 45, 96-300 Żyrardów
tel. (+48) 46 854 28 28
www.resursa.zyrardow.pl

MSZCZONÓW

Przerwa na relaks! W 1976 r. odnaleziono w Mszczonowie wody termalne z odwiertu o głębokości 1714 metrów o temperaturze od 25°C do 75°C. Do otwarcia Kompleksu Basenów Termalnych doszło jednak dopiero po następnych analizach wody w roku 2008. Kompleks jest czynny codziennie od 8:30 do 22:00.

Kompleks Basenów Termalnych
ul. Warszawska 52, 96-320 Mszczonów
tel. (+48) 46 857 87 81
www.termy-mszczonow.eu

RADOM

Dalsza droga do Radomia wiedzie wzdłuż sadów widocznych wszędzie dookoła Grójca, stolicy polskich jabłek (40% krajowej produkcji!). Urbanistyczny kształt Radomia jest unikalny, bo miasto lokowane było aż trzy razy. Najstarsza, wczesnośredniowieczna osada istniała już w VIII wieku. Trzysta lat później gród przeniósł się wyżej (dzisiejsza Piotrkówka), a w XIV wieku powstało na wschód od Starego Miasta tzw. Miasto Kazimierzowskie – lokowane przez Kazimierza Wielkiego.

Plac Rynku wytyczono na planie prostokąta, z którego wybiega dziewięć ulic – w tym ulica Rwańska z gotyckim kościołem św. Jana Chrzciciela (należącym niegdyś do kompleksu zamku królewskiego zniszczonego przez Szwedów w 1656 roku) prowadząca dziś do miejskiego deptaka, ul. Żeromskiego. Najstarszą kamienicą na Rynku jest Dom Gąski z XVII wieku (nr 4), najładniejszą zaś Dom Esterki z Muzeum Sztuki Współczesnej (nr 5). We wschodniej pierzei stoi klasycystyczny Dom Kupca Czarneckiego z początku

XIX wieku (nr 15) oraz mieszczńska kamienica z XVIII wieku (nr 16). Ratusz w północnej pierzei Rynku pochodzi z lat 1845-1848, natomiast w południowej części mieści się Muzeum im. Jacka Malczewskiego.

Najstarszym świadkiem historii miasta jest kościół św. Wacława na Placu Staromiejskim założony w 1216 r., a później częściowo przebudowany w stylu gotyckim.

Informacja turystyczna:
Centrum Informacji Turystycznej
 Romualda Traugutta 3, 26-600 Radom
 tel. (+48) 48 360 06 10
www.cit.radom.pl

Warto także zwrócić uwagę na południowo-zachodnie obrzeża miasta (dzielnica Pruszków) i tamtejszy skarb – Muzeum Wsi Radomskiej. Kompleks muzealny, który ma obszar aż 32 ha, powstał w roku 1977. Najstarszym z zabytków jest drewniany kościół św. Doroty z Wolanowa z 1749 r. z iluzjonistyczną polichromią. Autentyczności miejscu dodaje obecność zwierząt gospodarczych.

www.muzeum-radom.pl

SZYDŁOWIEC

Przebywając w Radomiu, można skorzystać z okazji i wyskoczyć o 30 kilometrów dalej na południowy zachód – do Szydłowca, miasta z kilkoma ciekawymi zabytkami. Przepiękny ratusz z początku XVII wieku należy do najciekawszych budynków późnorenesansowych w Polsce. Gotycki kościół farny, znajdujący się obok, został dobudowany w 1525 roku. Jeśli traficie w to miejsce akurat w czasie mszy lub koncertu organowego, warto zostać, posłuchać i obejrzeć gotycki oraz renesansowy wystrój wnętrza. Kilkaset metrów od Rynku trzeba koniecznie zatrzymać na chwilę samochód i zrobić sobie spacer po ogrodach renesansowego Zamku, obecnie miejscowego centrum kultury oraz siedziby Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych.

Czas powoli wracać w kierunku stolicy – tym razem przez Kozienicki Park Krajobrazowy ku Wiśle.

Szlaki turystyczne w Kozienickim Parku Krajobrazowym

Kozienicki Park Krajobrazowy obejmuje ochroną Puszcze Kozienicką (dawniej Radomską). W samych Kozienicach w 1467 roku przyszedł na świat późniejszy król Zygmunt I zwany Starym. Te narodziny upamiętniono, stawiając ok. 1527 roku kamienny słup – najstarszy świecki pomnik w Polsce, postawiony o ponad 100 lat wcześniej niż kolumna króla Zygmunta w Warszawie.

- Lesiów PKP – Warka PKP (72,6 km, na terenie KPK 29,6 km, znaki czerwone)
- Janowiec – Mniszew (114 km, na terenie KPK 34,1 km, znaki niebieskie)
- PKP Pionki Zachodnie – Pionki PKP (22,2 km, na terenie KPK 18 km, znaki żółte)
- Garbatka Letnisko – Miodne (22,2 km, na terenie KPK 18 km, znaki żółte)
- Jedlnia Letnisko – Lewaszówka PKS (15,1 km na terenie KPK, znaki czarne)
- Bąkowiec PKP – Augustów (16,6 km na terenie KPK, znaki czarne)
- Kock – Zwolen (129 km, na terenie KPK 35,3 km, znaki zielone)
- PKP Pionki Zachodnie – Rożki KPK (44,8 km, na terenie KPK 19,2 km, znaki zielone)

Wzdłuż Wisły dojeżdża się do miejscowości Mniszew leżącej u ujścia Pilicy do Wisły. W 1977 roku oddano tutaj do użytku zwiedzających Skansen Bojowy I Armii Wojska Polskiego, położony w miejscu dawnych pozycji obronnych z sierpnia 1944. Zbiory eksponowane na terenie obiektu ilustrują warunki, w jakich toczyły się walki na przyczółku – pomiędzy okopami i ziemiankami stoją działka przeciwlotnicze, czołgi i samochody.

www.skansen-mniszew.pl

CZERSK

Dalsza droga prowadzi do Czerska. Tutejszy zamek zbudowano na planie nieregularnym. Kiedyś miał on świetną lokalizację na skarpie przy przejściu przez Wisłę oraz na skrzyżowaniu szlaków handlowych. Dziś jednak Wisły pod zamkiem nie ma, bo koryto rzeki przesunęło się o kilkaset metrów dalej, a starorzecze nazywane jest teraz Jeziołem Czerskim.

Zamek powstał na przełomie XIV i XV wieku. Jego ruiny są dzisiaj

atrakcją turystyczną. Po przeniesieniu stolicy księstwa stąd do Warszawy na początku XV wieku miasto jeszcze przez pewien okres czasu rozwijało się gospodarczo. Zamieszkała w nim nawet Bona, żona Zygmunta Starego.

W miejscu grodu i późniejszego zamku zostały do dzisiaj trzy wieże (Brama, Wieża Południowa i Zachodnia), pięknie widoczne od strony Wisły. Wspaniały widok na okolicę rozpościera się również z dostępnych dla zwiedzających wież.

www.zamekczersk.pl

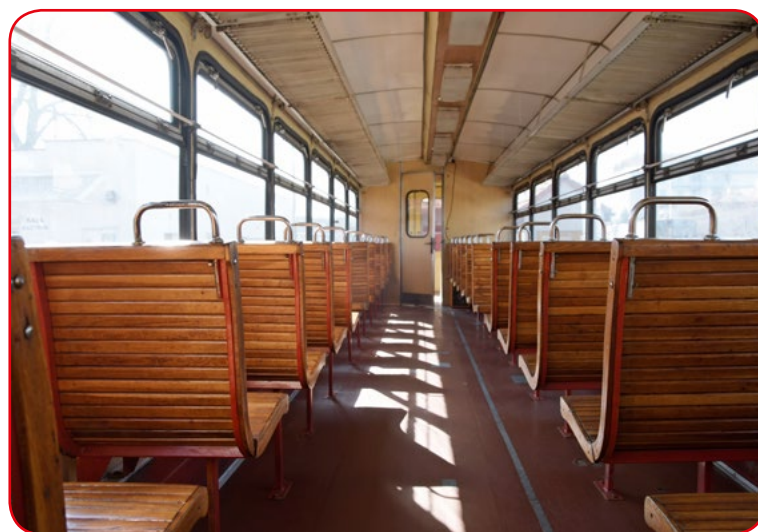
PIASECZNO

Opisana trasa kończy się w podwarszawskiej miejscowości Piaseczno. Może nie słynie ono ze starych zabytków pamiętających czasy książąt mazowieckich, ale jednej z atrakcji po prostu ominąć nie można. Chodzi o Piaseczyńsko-Grójecką Kolej Wąskotorową

uruchomioną w 1898 roku (całą trasę o 16 lat później) z szerokością toru 1000 mm. Liczba przewozów zaczęła spadać po II wojnie światowej, a od 1952 roku ruch na kolejnych odcinkach był stopniowo ograniczany. W roku 1971 zamknięto ostatni fragment trasy. Kolejkę znów otworzono w 2004 roku – dokonało tego Piaseczyńsko-Grójeckie Towarzystwo Kolei Wąskotorowej, założone w 1998 roku przez grupę entuzjastów.

Dziś kolej ta posiada 28 km szlaku, a przejazdy stanowią atrakcję nie tylko dla dzieci czy miłośników rewolucji przemysłowej. Kursy realizowane są w niedziele w godzinach 11:00 – 16:00 na trasie Piaseczno – Tarczyn – Piaseczno z postojem na piknik w miejscowości Runów.

www.kolejka-piaseczno.pl

MAZOWSZE – TRASA ZACHODNIA

Zachodnie Mazowsze w dużej mierze związane jest z największym polskim kompozytorem Fryderykiem Chopinem i naprawdę warto przez kilka godzin pospacerować po miejscach, w których mistrz przebywał. Poza tym trzeba podkreślić, że następna atrakcja turystyczna – Kampinoski Park Narodowy – jest prawdziwym europejskim unikatem. Znajduje się na peryferiach stolicy państwa, zatem zachęca mieszkańców do wycieczek pieszych i rowerowych, a jego symbol, łoś, od czasu do czasu zawita nawet do samej Warszawy. Podczas poznawania tej części Polski koniecznie odwiedzić trzeba Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie, była stolica Polski i Mazowsza – Płock – oraz świetny skansen w Sierpcu.

PUSZCZA KAMPINOSKA

Kampinoski Park Narodowy został utworzony w 1959 r. na terenie Puszczy Kampinoskiej w pradolinie Wisły. Oprócz lasów znajdują się tutaj obszary bagienne oraz wydmy paraboliczne i wały wydymowe – te są uważane za najlepiej zachowany kompleks wydmy śródlądowych w skali Europy.

Historia Puszczy Kampinoskiej jest związana z walkami o niepodległość i obronę kraju w latach 1794, 1863, 1939 oraz 1944. Na terenie parku znajdują się mogiły powstańców z 1863, cmentarz partyzantów oraz cmentarz obywateli Warszawy i okolicy rozstrzelanych przez Niemców podczas II wojny światowej w Palmirach. W miejscu pamięci narodowej z grobami przeszło 2 tysiące Polaków i Żydów, zamordowanych przez Niemców w okresie od 1939-1943 roku, zostało wybudowane

muzeum. Jeśli chcemy wybrać chociaż jedną krótką trasę do spaceru po Parku Narodowym to właśnie tutaj. Trasa „Wokół Palmir” liczy 1,7 km i biegnie lasem od parkingu przy muzeum do trzech białych krzyży na cmentarzu. Do Palmir można dojechać podmiejską linią autobusową 800 (nie kursuje w zimie), samochodem drogą krajową nr 7 lub rowerem – leśnymi drogami przez Truskaw lub Sieraków.

Muzeum – Miejsce Pamięci Palmiry
Oddział Muzeum Warszawy
 Palmiry, Czosnów
 tel. +48 22 720 81 14
<https://palmiry.muzeumwarszawy.pl>

Park jest rajem dla turystów i trzeba dodać, że 48 godzin przewidzianych na całą naszą wycieczkę można spokojnie spędzić tutaj. Jednym z punktów wstępów do parku jest wieś Kampinos z drewnianym barokowym

kościółem parafialnym pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z lat 1773-1782. Innymi

miejscościami, w których można zacząć wycieczkę są Izabelin, Leszno lub Łomianki.

Szlaki w Kampinoskim Parku Narodowym

Na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego znajduje się około 360 km znakowanych szlaków turystycznych. Dozwolona jest turystyka piesza, rowerowa, konna i narciarska. Samochód trzeba będzie zostawić na jednym z licznych parkingów. Najważniejszym szlakiem dla turystów pieszych, rowerzystów i narciarzy jest Główny Szlak Puszczy Kampinoskiej: Dziekanów Leśny – Brochów (55,8 km, znaki czerwone). Rowerzyści na pewno skorzystają z Kampinoskiego Szlaku Rowerowego: Wólka Węglowa – Brochów – Palmiry – Wólka Węglowa (144,5 km).

Inne wybrane trasy:

- ➔ Północny Szlak Leśny im. Teofila Lenartowicza: Śladów – Janówek (39,6 km, znaki niebieskie)
- ➔ Północny Szlak Krawędziowy: Tułowice – Modlin (41 km, znaki zielone)
- ➔ Południowy Szlak Leśny: Żelazowa Wola – Dziekanów Leśny (56,1 km, znaki zielone)
- ➔ Południowy Szlak Krawędziowy: Dąbrowa Leśna – Kampinos (49,8 km, znaki niebieskie)
- ➔ Szlak im. Powstańców Warszawskich: Leszno – Truskaw (19,5 km, znaki żółte)
- ➔ Szlak im. Aleksandra Janowskiego: Leoncin – Leszno (21 km, znaki żółte)
- ➔ Szlak im. Zygmunta Padlewskiego: Kampinos – Nowe Pole-sie (16,3 km, znaki żółte)
- ➔ Szlak im. Stefana Żeromskiego: Wólka Węglowa – uroczysko Na Miny (7,3 km, znaki żółte)
- ➔ Podwarszawski Szlak Pamięci: Laski – Wólka Węglowa (11,7 km, znaki czarne)
- ➔ Szlak Przechadzkowy: Izabelin – Wólka Węglowa (7,3 km, znaki czerwone)

Poza tym można skorzystać z 9 ścieżek dydaktycznych.

SOCHACZEW

Po dalszej drodze do Sochaczewa droga wiedzie przez Żelazową Wolę. Żeby jednak nie pomieścić tematów przewodnich, warto

najpierw zobaczyć dwa muzea znajdujące się w mieście. Tym pierwszym jest topowe muzeum na europejskiej mapie zabytków związanych z koleją – Muzeum

Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie. Zostało otwarte w 1986 r. jako oddział Muzeum Kolejnictwa w Warszawie, a dzisiaj Stacji Muzeum (na bazie Sochaczewskiej Kolei Dojazdowej zlikwidowanej dwa lata wcześniej). Placówka gromadzi największy

zbiór pociągów w Europie – w skansenie znajdują się aktualnie 163 jednostki.

Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie

ul. Towarowa 7, Sochaczew
tel. (+48) 46 862 59 75
<http://mkw.e-sochaczew.pl>

Program wycieczki pociągiem retro

9.50 – zwiedzanie Muzeum z przewodnikiem
10.30 – odjazd pociągu ze stacji Sochaczew Wąskotorowy
11.45 – przyjazd pociągu do Wilcz Tułowskich i spacer z przewodnikiem po Puszczy Kampinoskiej
12.25 – koniec spaceru i odjazd pociągu do Tułowic
12.34 – piknik z ogniskiem nad rzeką Łasicą w Tułowicach
14.14 – odjazd pociągu do Sochaczewa
15.20 – przyjazd pociągu do stacji Sochaczew Wąskotorowy
Pociągi rozkładowe kursują bez względu na frekwencję w każdą sobotę od kwietnia do października, w każdą środę lipca i sierpnia, a także w każdą niedzielę od początku lipca do połowy października. Dodatkowo w pozostałe dni tygodnia pod warunkiem, że frekwencja wynosi ponad 150 osób.

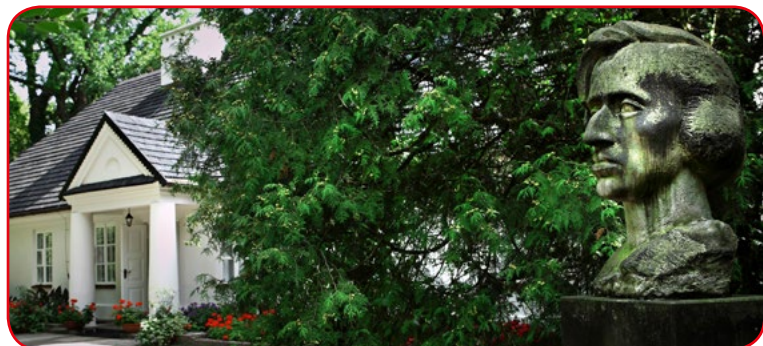
Aktualne informacje na <http://mkw.e-sochaczew.pl>

W Sochaczewie warto również odwiedzić Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą, jednej z największych bitew Kampanii Wrześniowej. Mieści się w centrum miasta w dawnym klasycystycznym ratuszu z pierwszej połowy XIX wieku. W muzeum znajduje się sporo

broni strzeleckiej, mundurów, a na placu na tyłach budynku zobaczyć można powojenny ciężki sprzęt radzieckiej produkcji.

Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą

Plac Kościuszki 12, Sochaczew
tel. (+48) 46 862 33 09
www.muzeumsochaczew.pl

ZELAZOWA WOLA

Czas na Mistrza! Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli to nowocześnie przygotowane muzeum w kompleksie budynków wokół jego domu rodzinnego. Właśnie tutaj w 1810 r. urodził się największy polski kompozytor, Fryderyk Chopin.

Obecny „dworek” rodziny Chopin – gdzie urodził się Fryderyk – to tak naprawdę wschodnia oficyna większego kompleksu. Po II wojnie światowej w dworcu utworzono muzeum poświęcone pamięci kompozytora. Popularne są także koncerty mniej i bardziej znanych artystów.

**Muzeum Fryderyka Chopina
w Żelazowej Woli**
Żelazowa Wola 15
tel. (+48) 46 863 33 00
www.chopin.museum

BROCHÓW

Następnym miejscem do odwiedzenia na Szlaku Fryderyka Chopina jest Brochów, niewielka wieś słynąca z obronnego kościoła z połowy XVI wieku, w którym rodzice Fryderyka Chopina brali w 1806 roku ślub, a on sam został cztery lata później ochrzczony. Obecny kościół stoi w miejscu świątyni, która prawdopodobnie powstała już na początku XII wieku.

Spływy Bzurą

Rzeka Bzura jest lewym dopływem Wisły, a jej długość od źródeł w Lesie Łągowickim do ujścia do Wisły wynosi 166 km. Spływ można zacząć już w Łowiczu, ale także później – na przykład w Sochaczewie. Jednym z głównych organizatorów spływów jest przystań kajakowa Moto Przystań w Plecewicach koło Brochowa (www.motoprzystan.pl).

SANNIKI

Niecałych 40 kilometrów dalej w kierunku zachodnim warto zatrzymać się w Sannikach, pałacu, w którym Chopin gościł w 1828 roku. Pałac ten został następnie przebudowany w roku 1910. W sali koncertowej z końca XVIII wieku odbywają się koncerty i recitale związane z Chopinem, ale podziwiać można wnętrza całego pałacu razem z oryginalnym fortepianem.

**Europejskie Centrum Artystyczne
im. Fryderyka Chopina**
ul. Warszawska 142, Sanniki
tel./fax (+48) 24 268 11 08
www.ecasanniki.pl

PŁOCK

Po wizycie w Sannikach wystarczy przedostać się na drugi brzeg Wisły, gdzie leży Płock.

Miasto zostało założone pod koniec X wieku, a w latach 1079–1138 pełniło rolę stolicy państwa polskiego. Pierwszy gród obronny powstał w miejscu dzisiejszego Wzgórza Tumskiego, które stanowi główną atrakcję turystyczną miasta. W latach 1130–1144 powstała słynna katedra, a pod koniec XII wieku została założona przy kolegiacie św. Michała szkoła uważana za jedną z najstarszych w Polsce – obecnie Liceum im. Marszałka S. Małachowskiego. W połowie XIV wieku powstał z inicjatywy króla Kazimierza Wielkiego nowy, murowany zamek otoczony podwójnymi murami obronnymi oraz kilkoma bramami. Rzemiosło było wtedy mocno związane z Wisłą oraz towarem przepływającym do Gdańska i dalej do morza – stąd budowa spichrzów, ale także młynów.

Zwiedzanie Płocka warto zacząć od Wzgórza Tumskiego. Bazylika katedralna pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny należy do najstarszych oraz najbardziej ciekawych budowli sakralnych w całym kraju. W środku świątyni, w Kaplicy Królewskiej, są pochowani dwaj królowie Polski – Władysław Herman i jego syn Bolesław Krzywousty. Miejscowy biskup zamówił w Magdeburgu drzwi, które wykonano w latach 1152-1154. Chociaż w XIII wieku zostały w niewyjaśnionych okolicznościach wywiezione do rosyjskiego Nowogrodu (gdzie do dziś można je oglądać w Soborze św. Sofii), ich kopia znajduje się od 1981 r. w Płocku.

W XIV wieku przy katedrze powstał zamek książęcy przebudowany o dwa stulecia później na opactwo benedyktynów. Znajdują się tutaj dwie wieże – Szlachecka i Zegarowa – oraz Muzeum Diecezjalne. Ze Wzgórza ciągnie się świetny widok na Wisłę z plażą, mołem oraz nowoczesnym amfiteatrem.

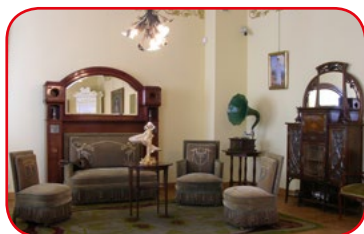
Reprezentacyjny Stary Rynek był najpierw placem targowym.

W XV wieku powstał w południowo-wschodniej części placu gotycki ratusz, który został prawdziwym centrum miasta. Płock ma także własny hejnał, grany jest z przerwami od 1937 r. przez trębacza codziennie o godzinie 12:00 i 18:00 z wieży ratuszowej.

Płock nie jest miastem kojarzącym się z secesją, więc imponująca ekspozycja poświęcona sztuce secesyjnej na światowym poziomie to prawdziwy skarb tego muzeum. To najstarsze polskie muzeum (powstałe z inicjatywy członków Towarzystwa Naukowego Płockiego w 1821 r.) posiada zbiory historyczne, numizmatyczne, artystyczne, archeologiczne oraz etnograficzne.

Muzeum Mazowieckie

ul. Tumska 8, Płock
tel. (+48) 24 364 70 71
www.muzeumplock.art.pl

W Płocku od 2006 roku organizowany jest jeden z najbardziej znanych festiwali muzyki elektronicznej w Europie – Audioriver.
www.audioriver.pl

SIERPC

Wycieczkę po zachodnim Mazowszu zakończymy na samej zachodniej granicy województwa w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu założonym w 1989 roku. Żywe zwierzęta oraz ogrody pełne kwiatów są bonusem nie tylko dla dzieci i sprawiają wrażenie, że wieś tętni życiem. W ostatnich latach doszło do otwarcia nowych ekspozycji (kolekcja rzeźby ludowej; transport dworski; wnętrza dworskie), hotelu oraz basenu. Do najciekawszych zespołów wiejskich należą: Kościół wraz z dzwonnica z XVIII wieku przeniesiony z miejscowości Drądzewo, zespół karczemny z karczmą z Sochocina, kuźnia z Żuromina i chałupą z Drwał oraz zespół dworski

ze zrekonstruowanym budynkiem dworu.

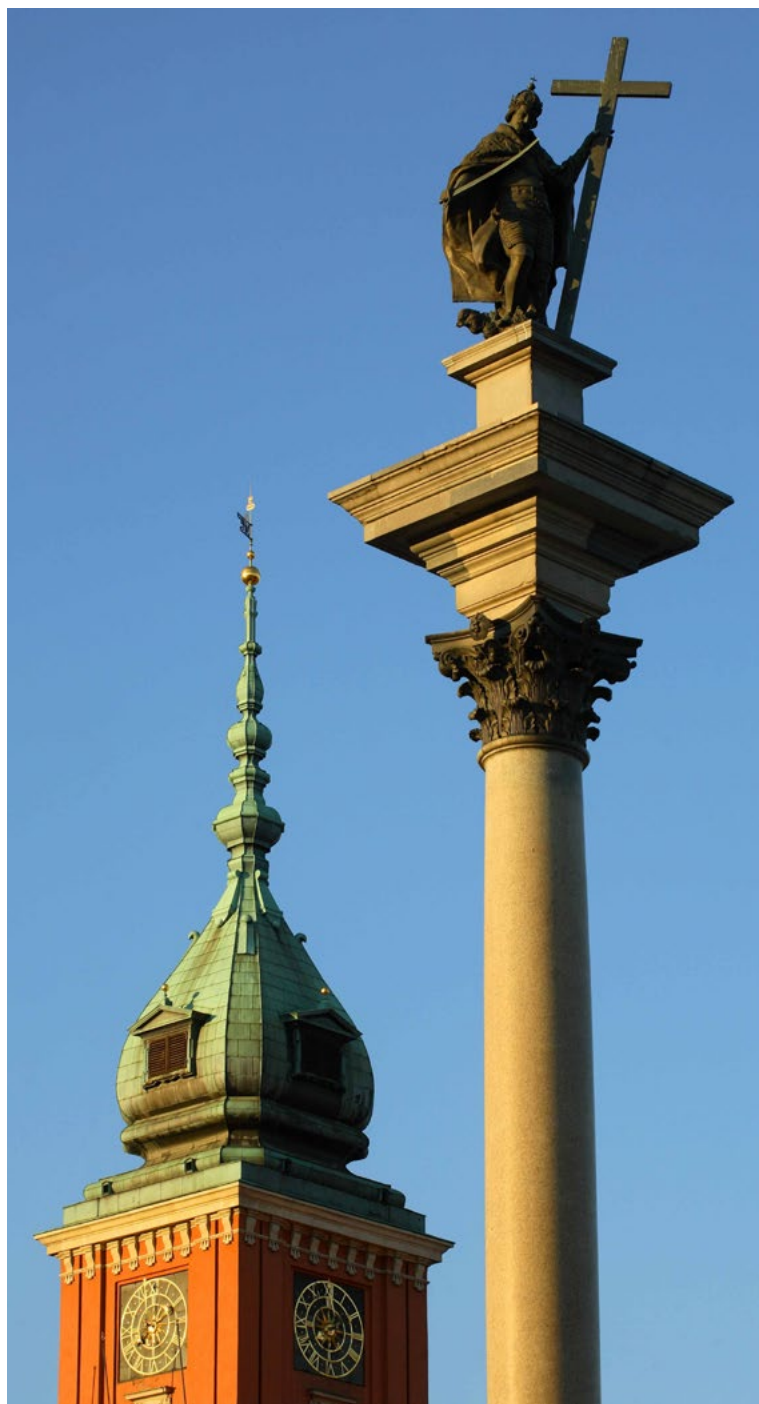
Muzeum Wsi Mazowieckiej

ul. Narutowicza 64, Sierpc
tel. (+48) 24 275 28 83
www.mwmskansen.pl

Trasa powrotna do Warszawy ma długość 125 km.

Trakt Królewski w Warszawie

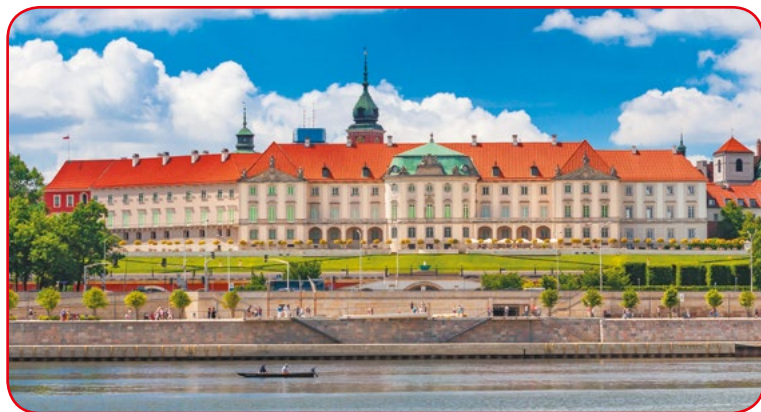
W Warszawie nie ma jednej głównej ulicy, jednej arterii czy nawet jednego „centrum”. Jeżeli przyjeżdża się do polskiej stolicy po raz pierwszy, zabudowa miasta może wydać się chaotyczna. Mając kilka dni na zwiedzanie stolicy, warto przygotować plan. Jedną z podstawowych części takiego planu powinien wypełniać Trakt Królewski, ważny szlak komunikacyjny wiodący z serca miasta aż do Wilanowa. Nazwa nie jest przypadkowa. Historyczny Trakt wiodł dawniej z Placu Zamkowego przez Łazienki Królewskie, Wilanów oraz Czersk do Krakowa. Jego początki sięgają końca XV wieku, bowiem dwór królewski przeniósł się do Warszawy z Krakowa dopiero pod koniec XVII wieku. Trakt Królewski w samej stolicy ma długość prawie 16 kilometrów. Zaczyna się na Placu Zamkowym, a w jego skład wchodzi dzisiejsze ulice Krakowskie Przedmieście, Nowy Świat, Aleje Ujazdowskie, Belwederska oraz Sobieskiego. Kończy się on przy pałacu w Wilanowie. Ta wycieczka jest częściowo dla pieszych (w kombinacji z autobusem miejskim) i rowerzystów, ale trasę tę od skrzyżowania Marszałkowskiej z Nowym Światem można pokonać także samochodem. Trakt Królewski jest wyjątkową wizytówką Warszawy.

ZAMEK KRÓLEWSKI

Plac Zamkowy jest idealnym miejscem do rozpoczęcia tej wycieczki. Jest tam zawsze gwarnie – to miejsce, w którym zwykle rozpoczyna się zwiedzanie Starego Miasta. Z tarasu widokowego na wschodniej stronie placu roztacza się widok nie tylko na Wisłę i jej prawy brzeg, ale także na Zamek Królewski.

Początki Zamku Królewskiego sięgają XIV wieku. Za czasów króla Zygmunta III Wazy zamek uzyskał kształt zamkniętego pięcioboku i był rezydencją królewską aż do

1795 roku. We wrześniu 1939 roku jego gmach został zbombardowany, a 5 lat później wysadzony przez wojska niemieckie po upadku Powstania Warszawskiego. Remont Zamku przedłużył się aż do 1988 roku, ale dzisiaj jest otwarty dla zwiedzających. Miłośnicy architektury będą się zachwycać gotyckimi sklepieniami piwnic, a fani sztuki nie wyjdą bez obejrzenia dwóch oryginalnych obrazów Rembrandta. W sąsiednim Pałacu pod Błachą urządzono wystawę kobierców wschodnich. Tutejsza kolekcja

tkanin kaukaskich uznawana jest za największą na świecie.

www.zamek-krolewski.pl

Drugim symbolem Placu Zamkowego jest Kolumna Zygmunta, najstarszy pomnik w Warszawie z 1644 roku. Monument wzorowany jest na kolumnach wznoszonych w starożytnym Rzymie. Na cokole zwieńczonym czterema spiżowymi orłami znajdują się cztery brązowe tablice z napisami w języku łacińskim, 8-metrowy granitowy trzon, a na szczycie liczący 275 centymetrów brązowy posąg przedstawiający króla Zygmunta III z szablą w prawej i krzyżem w lewej dłoni. Całość ma 22 metry wysokości i jest kopią zdewastowanego oryginału umieszczonego obok Zamku.

W pobliskiej kamienicy Johna zostały w 1949 r. otwarte pierwsze schody ruchome w Warszawie – prowadzące do tunelu trasy W-Z (Al. Solidarności). Wyremontowane schody zostały ponownie uruchomione w 2005 r.

KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE

Krakowskie Przedmieście należy do jednej z najbardziej znanych i reprezentacyjnych ulic historycznej części Warszawy. Mająca 1,1 km ulica biegnie od Placu Zamkowego do skrzyżowania z ulicą Kopernika i Nowym Światem. Droga ta stała się świetnym miejscem do budowy reprezentacyjnych pałaców szlachty oraz rodziny królewskiej. Była ponadto znakomitym miejscem do

celebrowania triumfalnych wjazdów do miasta. W 1944 r. ulica uważana za najbardziej luksusową w mieście uległa całkowitemu zniszczeniu. Remont tego symbolu „kapitalizmu” odbył się niestety już bez przedwojennej elegancji, chociaż trzeba przyznać, że od lat 90. XX wieku ulica przez cały czas pięknieje.

Do najciekawszych budynków w północnej części ulicy należy jednonawowy barokowy kościół pobernardyński św. Anny z gotyckim prezbiterium (nr 68) założony w roku 1454. Neorenesansowa dzwonnica znajdująca się przy kościele św. Anny mieści taras widokowy, na który prowadzi 150 schodów.

Obok (nr 66) w latach 1818-1821 został zbudowany ciekawy klasycystyczny gmach Odwach z kolumnadą (dawniej Wojskowa Komenda Miasta). W latach 1890-1891 w pracowni fizycznej rozpoczęła w nim swoją pracę naukową Maria Curie-Skłodowska.

Przejdźmy kilkaset metrów dalej do Skweru Herberta Hoovera z figurą Matki Boskiej Passawskiej z roku 1683, która wyrzeźbiona została jako wotum za ocalenie od zarazy w latach 1677-79. Rzeźbiarz podarował ją królowi Janowi III Sobieskiemu w hołdzie za zwycięstwo pod Wiedniem w 1683 r.

Tuż obok, na Skwerze Adama Mickiewicza koło kościoła św. Józefa, stoi pomnik Adama Mickiewicza, który powstał w 1898 r. z inicjatywy Henryka Sienkiewicza

w setną rocznicę urodzenia pisarza. Rosjanie zabronili wówczas uroczystego odsłonięcia i przemówień. W 1944 r. rzeźba trafiła na złom, ale 6 lat później pojawiła się w tym miejscu jego (nieidentyczna) kopia.

Jednym z najważniejszych budynków w stolicy jest Pałac Koniecpolskich (lub Namiesznikowski, obecnie Pałac Prezydencki, nr 46/48) z II połowy XVII wieku z brązowym pomnikiem księcia Józefa Poniatowskiego z roku 1832 wzorowanym na pomniku Marka Aureliusza z rzymskiego Kapitolu. Jego droga na dziedziniec pałacu trwała 133 lata! Najpierw sprzeciwiał się temu rosyjski

zaborca, później pomnik pojawił się na Placu Zamkowym oraz na Placu Saskim, a w grudniu 1944 r. został zniszczony przez Niemców. W latach 1948-51 wykonano nowy odlew w Kopenhadze i ten stanął w Łazienkach Królewskich. Dopiero w 1965 roku przeniesiono go przed obecny Pałac Prezydencki. I jeszcze dwie ciekawostki – w 1778 r. odbyła się w pałacu premiera pierwszej polskiej opery, a w 1818 r. pierwszy publiczny występ Fryderyka Chopina.

Legendarny neorenesansowy Hotel Bristol (nr 42/44) otwarty w 1901 r. bywa uznawany za najbardziej elegancki hotel w stolicy. Inwestorem był polityk i muzyk Ignacy Paderewski i – co ciekawe – hotel przetrwał wojnę w dobrym stanie. W 1981 r. został jednak zamknięty (na szczęście tylko na 10 lat) z uwagi na jego zły stan. Warto wejść do środka i w secesyjnych wnętrzach napić się kawy, podobnie jak to robiło przed nami wielu artystów, polityków, a nawet prezydentów czy królów.

Po drugiej stronie ulicy również mieści się hotel, najstarszy w stolicy. Budowa Hotelu Europejskiego została zakończona w roku 1856. W czasie II Wojny Światowej hotel został zajęty przez Niemców i służył jako siedziba sztabów armii frontu wschodniego. Po wojnie na jego pozostałościach powstała Wojskowa Szkoła Polityczna, a po roku 1956 budynek ponownie zaczął pełnić funkcję hotelu. Po remoncie i nadbudowie w latach 2013-2017 Warszawa zyskuje więc kolejny luksusowy hotel w centrum.

Chodźmy dalej – tym razem koło późnobarokowego kościoła Wzytek pw. Opieki św. Józefa (nr 34) należącego do architektonicznie najciekawszych świątyń nie tylko w stolicy. Jego kolumnowa fasada z II połowy XVII wieku wyraźnie zwraca uwagę przechodniów.

Eklektyczna brama stojąca niedaleko stąd i prowadząca do kompleksu gmachów Uniwersytetu Warszawskiego powstała na początku XX wieku, choć inauguracja Królewskiego Warszawskiego Uniwersytetu odbyła się prawie o sto lat wcześniej, w roku 1818. Przez bramę można wejść na teren uczelni i pospacerować koło starej biblioteki i kilku pawilonów różnych wydziałów. Można również

zatrzymać się przy odlanej z brązu rzeźbie siedzącego na ławce studenta. Do realizacji tego pomysłu doszło w 2003 r., po 10 latach zbierania środków.

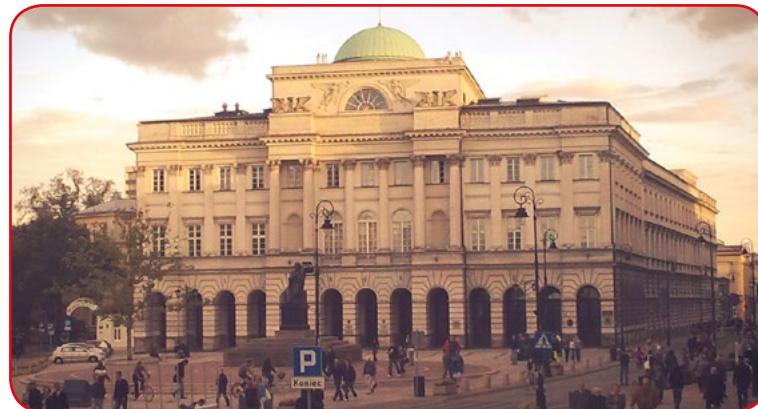
Naprzeciwko bramy Uniwersytetu Warszawskiego stoi Pałac Czapskich (nr 5) wzniesiony w latach 1680-1705 i związany z rodziną Chopinów, która sprowadziła się do niego w czerwcu 1827 r. Genialny kompozytor mieszkał tutaj tylko do listopada 1830 roku. Wnętrze rodzinnego saloniku zostało zrekonstruowane po wojnie, ale z autentycznego wyposażenia nic się nie zachowało. Dziś w pałacu ma swoją siedzibę Akademia Sztuk Pięknych.

Kościół Misjonarzy pw. Znalezienia św. Krzyża (nr 1) zdobi barokowa elewacja z lat 1726-1754 z dwoma wieżami, rzeźbą Chrystusa dźwigającego krzyż oraz znajdującym się na schodach przy wejściu napisem „Sursum corda” (w górę serca) z 1858 roku. W filarach bardzo popularnej świątyni mieszczą się urny z sercami Fryderyka Chopina i Władysława

Reymonta. Oprócz tego z bazyliką wiąże się jeszcze jedna ciekawostka. Od 1980 właśnie stąd transmitowana jest cotygodniowa msza – ten akt związany jest z jednym z postulatów stoczniovców gdańskich z sierpnia 1980 r. Mszy można wysłuchać w każdą niedzielę o godz. 9.00 w programie I Polskiego Radia.

Pomnik Mikołaja Kopernika sąsiadujący z pałacem Staszica (obecna siedziba PAN) tworzy granicę z ulicą Nowy Świat. Pomnik, dzieło rzeźbiarza z Danii Bertela Thorvaldsena, odsłonięto w 1830 roku. Napis pod pomnikiem

zmienili w 1940 r. niemieccy okupanci żeby pokazać „prawdziwą” narodowość słynnego astronoma. W 1944 r. rzeźba zniknęła, ale już w kolejnym roku została odnaleziona na Śląsku i przewieziona na swoje miejsce. Uczony trzyma sferę armilarną i cyrkiel. Teren wokół pomnika został podczas remontu ozdobiony wbudowanym w tro-tuar systemem planetarnym.

Ulica Nowy Świat biegnie od pomnika Mikołaja Kopernika do placu Trzech Krzyży. Jest jedną z najmodniejszych, najdroższych i najbardziej eleganckich ulic Warszawy – i to już od okresu międzywojennego. Oprócz droższych i markowych sklepów zawsze znajdowały się tutaj restauracje, kawiarnie i cukiernie. Można to odczuć od razu za skrzyżowaniem z ulicą Świętokrzyską, gdzie zaczyna się strefa gastronomiczna z ciekawą ofertą.

Jeden przykład – warszawska firma cukiernicza Blikle istnieje od 1869 roku. Jej siedziba na Nowym Świecie – kompletnie zniszczona w 1944 r., a w roku 2017 przeniesiona obok (nr 33) – słynnie dziś przede wszystkim z różnych typów pączków. Bez pączków od Bliklego wielu Warszawiaków nie potrafi sobie wyobrazić tłustego czwartku. Miłośnicy polskiej szkoły reportażu powinni zrobić sobie przerwę w klubokawiarni Wrzenie Świata (wejście pod nr 48), a fani alternatywnych klimatów na pewno chętnie wejdą do tzw. „Pawilonów” w podwórku pod nr 22/28.

U zbiegu ulic Nowy Świat i Aleje Jerozolimskie tworzących rondo Charlesa de Gaulle’a artystka Joanna Rajkowska ustawiła w 2002 r. palmę, która ma tyłu wielbicieli, ilu krytyków. Podobnych artystycznych działań było zaplanowanych w okolicy więcej, jednak zrealizowany został tylko ten projekt. W 2005 r. ustawiono przy rondzie pomnik Charlesa de Gaulle’a, który przebywał w latach 1919-1920 jako członek misji wojskowej w Warszawie. Wzorem pomnika był identyczny monument w Paryżu.

Za rondem Charlesa de Gaulle’a mieści się dawny Dom Partii KC PZPR (nr 6/12) wybudowany w stylu socrealistycznym w latach 1948-1951. Po upadku komuny stał się on symbolem kapitalizmu – najpierw była tutaj Giełda Papierów Wartościowych, dzisiaj Centrum Bankowo-Finansowe.

Ulica Nowy Świat kończy się przy Placu Trzech Krzyży z klasycystycznym kościołem św. Aleksandra wzorowanym na rzymski Panteon. Został on wybudowany w latach 1818-1826 na cześć cara Aleksandra I. Podczas Powstania Warszawskiego uległ zniszczeniu, ale odbudowano go w latach 1949-1952. Plac ozdabia także figura czeskiego świętego, Jana Nepomucena z poł. XVIII w.

Aleje Ujazdowskie to ulica o długości 1,6 kilometra biegnąca od placu Trzech Krzyży do Belwederskiej. W latach 1724-1731 została tutaj wytyczona Droga

Kalwaryjska nazywana później aleją Belwederską (prowadziła z centrum do Belwederu).

Po I wojnie światowej wzdłuż Alei swoje siedziby ulokowało wiele przedstawicielstw dyplomatycznych. W dniu 5 października 1939 r. odbyła się tu parada zwycięstwa z udziałem Adolfa Hitlera. Nazwa została zmieniona na Lindenallee (później Siegenallee), a aleje weszły w skład dzielnicy niemieckiej. Polaków stąd wysiedlono. Z tego powodu tutejsza zabudowa przetrwała czas wojny. Jej trzon pochodzi z II połowy XIX i początku XX w., kiedy Aleje stały się elegancką i najmodniejszą ulicą, nazywaną „letnim salonem Warszawy”.

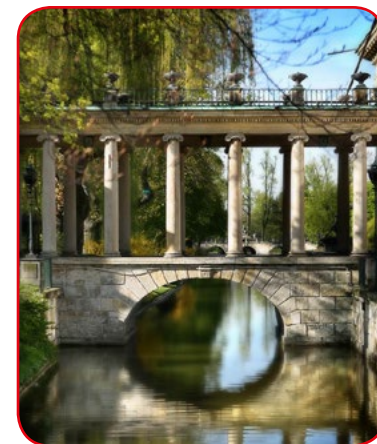
Ambasada Nowej Zelandii (nr 51) mieści się w dawnej kamienicy Destylarni Wódek Karola Schneidera z lat 1865-1866. Odnaleźć też można ambasadę Czarnogóry (nr 41), Litwy (nr 14), Bułgarii (nr 33/35), Stanów Zjednoczonych (nr 29/31) oraz Szwajcarii (nr 27).

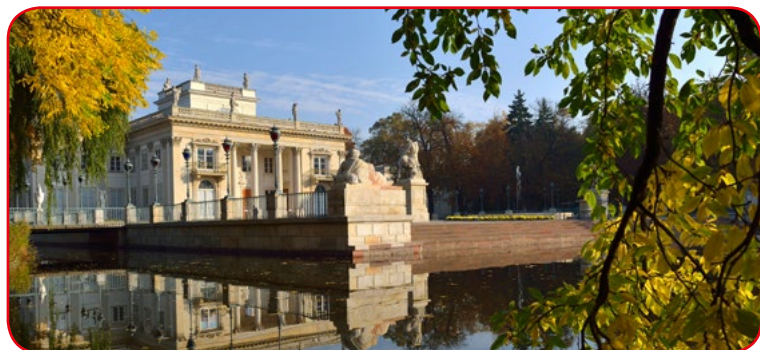
Przy narożniku z ulicą Piękną (nr 23) znajduje się kamień upamiętniający udany zamach z dnia 1 lutego 1944 roku na „kąt Warszawy” Franza Kutscherę, dowódcę SS i Policji na dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa. W akcji poległo 4 żołnierzy zgrupowania AK „Parasol”. W odwecie za tę akcję hitlerowcy rozstrzelali publicznie już dzień później w Alejach 300 Polaków.

Dochodzimy lub dojeżdżamy do Parku Ujazdowskiego, który jest

podzielony przez Plac Na Rozdrożu oraz Trasę Łazienkowską. Za nią stoi w parku Zamek Ujazdowski, dawna siedziba książąt mazowieckich, którzy zdecydowali o przeniesieniu stolicy z Czerska do Warszawy. Zamek miał kilku właścicieli wraz z królem Stanisławem Augustem Poniatowskim. Ten w końcu zdecydował o przeniesieniu rezydencji do niedalekich Łazienek, a Zamek Ujazdowski w roku 1784 przekazał wojsku. Później powstał tutaj szpital wojskowy, a od 1985 r. mieści się w budynku Zamku Centrum Sztuki Współczesnej oraz kilka innych instytucji. Trzeba jeszcze dodać, że zamek zbombardowany w wrześniu 1939 r. został wyremontowany w latach 1975-1981.

Zespół pałacowo-parkowy (76 ha) pod nazwą Łazienki Królewskie (nazwa pochodzi od łaźni wybudowanej dla Stanisława Lubomirskiego na wyspie pośrodku wiślanego starorzecza) położony jest także w rejonie Ujazdowa, tuż obok Zamku

Ujazdowskiego. Król Stanisław August Poniatowski rozbudował kompleks, gdzie powstały kolejne budynki. Tym najbardziej znanym jest ukończony w 1793 r. Pałac na Wyspie (Pałac na Wodzie), który był miejscem spotkań, ale – z drobnymi wyjątkami – nikt nigdy w nim nie mieszkał. Wnętrza pałacu, służące jako muzeum, są otwarte dla zwiedzających. Przy pałacu można zrobić krótki rejs po stawie. Wybudowany obok Amfiteatr (na Wodzie), usytuowany nad brzegiem Stawu Południowego, łączy w swej architekturze motyw antycznych ruin z funkcją teatru w otwartej przestrzeni. Stara Pomarańczarnia z końca XVIII wieku

mieści Teatr Królewski, jeden z kilku w Europie oryginalnych XVIII-wiecznych teatrów dworskich. Oprócz tego znajduje się tutaj również Królewska Galeria Rzeźby. Będąc już w parku, warto odwiedzić również inne obiekty, na przykład Biały Domek, Pałac Myślewicki lub Podchorążówkę. Najbardziej ekskluzywne miejsce do wypicia kawy to piękna Nowa Pomarańczarnia z restauracją Belvedere.

Łazienki Królewskie zostały po I wojnie światowej otwarte dla zwiedzających. Od 1926 r. w ich zachodniej części można w sezonie letnim (w niedziele o 12.00 oraz 16.00) posłuchać darmowych koncertów chopinowskich w wykonaniu pianistów z całego świata.

www.lazienki-krolewskie.pl

Zanim opuścimy park, warto przypomnieć jeszcze o pobliskich budynkach – Obserwatorium Astronomicznym oraz Ogrodzie Botanicznym z 1819 r.

www.garden.uw.edu.pl

Na odcinku Alei Ujazdowskich (nr 1/3) od Placu Na Rozdrożu do ulicy Belwederskiej po prawej stronie nie można przeoczyć

gmachu Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

W Alejach co roku 15 sierpnia, w święto Wojska Polskiego, odbywa się defilada Wojska Polskiego – ta tradycja sięga aż do czasów Królestwa Polskiego.

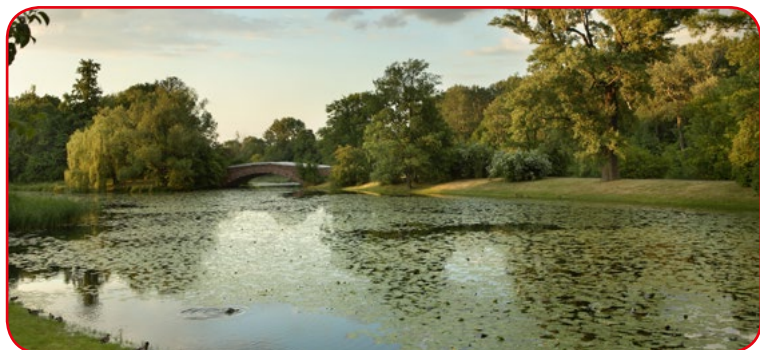
Ulica Belwederska jest przedłużeniem Alei Ujazdowskich, chociaż jej zabudowa jest młodsza, bo pochodzi dopiero z początku XX wieku. Nazwa wzięła się od pałacu Belweder znajdującego się w kompleksie Łazienek Królewskich. Przed wejściem do parku od strony Belwederu stoi pomnik marszałka Józefa Piłsudskiego z 1998 roku.

Belvedere, czyli „piękny widok”, miała z klasycystycznego pałacu Belweder (1730-50) niejedna z głów państwa, wliczając w to Piłsudskiego, Narutowicza, Wałęsę, ale także Bieruta i innych. Od 1994 r. pałac stanowi reprezentacyjną rezydencję państwową.

Pod Belwederem, przy ulicy Belwederskiej nr 49, powstała w latach 1954-1955 Ambasada Związku Radzieckiego, obecnie Ambasada Federacji Rosyjskiej. Budynek – zaprojektowany przez architektów radzieckich – przypomina stylem Pałac Kultury i Nauki, a jego projekt pochodzi z tej samej pracowni.

Nazwa ulicy Jana III Sobieskiego na Mokotowie nawiązuje do króla Polski, dla którego wybudowano Pałac w Wilanowie. Do 1919 roku nosiła nazwę Droga Królewska lub Droga Wilanowska, potem zaś otrzymała nazwę Aleja Sobieskiego, a jej obecna nazwa została nadana w 1945 roku. Ulica jest na całym odcinku dwujezdniowa z 3 pasami ruchu w każdym kierunku, zatem jej turystyczny potencjał nie jest duży. Z ulicy Sobieskiego skręca

się w prawo na Aleję Wilanowską prowadzącą na południe do Wilanowa.

W 1677 r. wioska Milanów stała się własnością Jana III Sobieskiego. Nazwa została zmieniona na Villa Nova (nowa willa), w wersji spolszczonej Wilanów. Rezydencja była ukończona w 1696 r. i ciekawie połączyła w sobie elementy dworu szlacheckiego, włoskiej willi ogrodowej i francuskiego pałacu w stylu Ludwika XIV. Pałac jest w całości barokowy i jest efektem połączenia sztuki europejskiej ze staropolską tradycją budowlaną. Po śmierci Sobieskiego powstały jeszcze boczne skrzydła według oryginalnego planu. Aż do 1945 roku pałac był rezydencją arystokracji, następnie został przejęty przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, a od 1995 roku mieści się w nim Muzeum Pałacu Jana III w Wilanowie.

Park przypałacowy stanowi integralną część kompleksu i razem z pałacem tworzy zespół pałacowo-parkowy. W północnej części ogrodów powstał park krajobrazowy w stylu angielskim ze stawami, mostkiem rzymskim oraz

pomnikiem bitwy raszyńskiej. Na południe od barokowego ogrodu znajduje się rozległy park angielsko-chiński ze stawem południowym. Kompleks jest dostępny dla zwiedzających.

www.wilanow-palac.pl

W przebudowanym gmachu dawnej ujeżdżalni z 1850 r. mieści się Muzeum Plakatu, założone jako pierwsza taka instytucja swojego rodzaju na świecie w 1968 roku. Tutejsza kolekcja plakatu polskiego liczy ponad 36 tys. tytułów, obcego zaś ponad 25.000 eksponatów.

www.postermuseum.pl